

Metodologické a metodické východiská analýzy vnútorného ohrozenia bezpečnosti Slovenskej Republiky 1

Abstrakt: Autori v predkladanej štúdií prezentujú vedecké prístupy k skvalitneniu a zvýšeniu výpovednej hodnoty materiálu MV SR „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození“ a vymedzujú východiskové metodologické a metodické postupy, ako dosiahnuť optimálnu komplexnosť a objektivnosť poznania oblasti vnútornej bezpečnosti SR v hodnotenom časovom úseku a k vymedzenému časovému bodu. Autori tiež vymedzujú východiská, ako vedecky prognózovať vývojové tendencie v predmetnej oblasti. Na naplnenie stanovenej vízie navrhujú metodický postup pre pracovníkov zainteresovaných orgánov. Materiál je podkladovou bázou diskusie odborníkov a zainteresovaných pracovníkov a základom tvorby optimálneho metodologického výstupu.

Kľúčové slová: Metodológia, metodika, analýza, ohrozenie, riziko, bezpečnosť, bezpečnostné prostredia, bezpečnosť štátu, bezpečnostná situácia, teoretické a metodologické východiská, miera pravdepodobnosti, kríza, katastrofa, mimoriadna udalosť, mimoriadna situácia.

Úvod

Analytická funkcia Ministerstva vnútra SR nachádza svoje vyjadrenie vo vydávaných riadiacich, metodických, odborných a hodnotiacich dokumentoch. Jedným z mnohých analytických dokumentov spracovávaných pracovníkmi ministerstva a prístupných širokej verejnosti je dokument „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR“. Tento dokument sa stal súčasťou práce bezpečnostných odborníkov rezortu MV SR, mimorezortných odborníkov z oblasti vnútornej, ako aj vonkajšej bezpečnosti, je zdrojom informácií aj pre odborníkov pracujúcich v oblasti bezpečnosti na mnohých ministerstvách a riadiacich pozíciách štátnej správy. Získané poznatky z realizácie čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy „Získavanie, spracovanie a využívanie poznatkov krízového manažmentu vo verejnej správe v praktickej riadiacej činnosti pracovísk krízového manažmentu miestnej štátnej správy“, integrovanej vedeckovýskumnej úlohy „Teória a metodológia krízového manažmentu vo verejnej správe ako aplikovanej vednej disciplíny a transfer jeho poznatkov do praxe subjektov verejnej správy“ potvrdili záujem o obsah tohto dokumentu a prácu s ním aj v regionálnych a miestnych orgánoch štátnej správy a samosprávy, ako aj u širokej odbornej verejnosti a občanov. Je samozrejmosťou, že tento odborný analytický dokument je v pozornosti pedagógov a študentov aj na vysokých školách, s týmto dokumentom pracuje napríklad Katedra policajných služieb a Katedra krízového manažmentu vo verejnej správe Akadémie PZ v Bratislave. Široký a oprávnený záujem orgánov a organizácií verejnej správy a obyvateľov je vyvolaný potrebou získať hodnoverné informácie, významné pre svoju bezpečnosť a realistickú víziu vývoja tejto oblasti bezpečnosti. Hodnotenie vnútornej bezpečnosti a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození je významným postulátom využiteľným pre mnohé subjekty v bezpečnostnej činnosti. Aj z tohto dôvodu sú na dokument kladené rôznorodé požiadavky – odborné a laické, majúce charakter konkrétnosti alebo zovšeobecnenia, presného vymedzenia tendencií vývoja v oblastiach, čase, kvantitatívnych a kvalitatívnych veličinách, odbornosti jazyka prezentácie, pojmového aparátu a podobne.

¹ Štúdia je spracovaná ako jeden z výstupov riešiteľov vedeckovýskumnej úlohy „Teória a metodológia krízového manažmentu vo verejnej správe ako aplikovanej vednej disciplíny a transfer jeho poznatkov do praxe subjektov verejnej správy“ pod gesciou Katedry krízového manažmentu vo verejnej správe A PZ a vedením prof. PhDr. Jána Buzalku, CSc., ako aj naplnenia požiadavky rozkazu MV SR na rok 2011 úloha I/11.

Tieto skutočnosti umocňujú jeho význam, potrebnosť skvalitnenia práce s týmto dokumentom na jednotlivých úrovniach verejnej správy, ako aj potrebu zvyšovania jeho výpovednej a metodologickej kvality. **Za jednotiace požiadavky** všetkých uvedených subjektov na analytický dokument „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR“ **môžeme v súčasnosti považovať**:

- **objektívne hodnotenie** stavu vnútornej bezpečnosti za analyzované obdobie,
- požiadavky **zvýšenia kvality, vecnej a faktografickej hodnoty** predmetného dokumentu,
- **spôsobilosti prognózovania tendencií vývoja** v jednotlivých základných oblastiach vnútornej bezpečnosti,
- **prezentáciu centrálneho a nosného systému opatrení** v rámci pôsobnosti MV SR na zvyšovanie stability vnútornej bezpečnosti a vnútroštátneho bezpečnostného prostredia,
- **pojmovú presnosť** analytického dokumentu.

Cieľom kvalitatívnych zmien v procese tvorby metodológie a metodiky spracovania dokumentu je skvalitniť a zvýšiť výpovednú hodnotu dokumentu – „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR“ a dosiahnuť adekvátnu úroveň komplexnosti a objektívnosti poznania vnútornej bezpečnosti SR (oblastí v pôsobnosti MV SR) v hodnotenom období, vedecky prognózovať vývojové tendencie a prezentovať základný súbor opatrení na zaistenie optimálnej úrovne vnútornej bezpečnosti. Na naplnenie uvedeného cieľa je potrebné realizovať skupiny opatrení na jednotlivých úrovniach a oblastiach v časových etapách, a to v skupine bezprostredných opatrení realizovaných v krátkodobom časovom horizonte a v skupine koncepčných opatrení realizovaných v dlhodobom časovom horizonte, ako aj realizovať skupiny opatrení, (ktoré prekračujú rámec poslanie vedeckovýskumnej úlohy a Akadémie PZ), medzi ktoré môžeme zaradiť napríklad:

- vypracovať metodický postup pre pracovníkov, ktorí vypracovávajú parciálne podklady na jednotlivých úrovniach a v jednotlivých oblastiach vnútornej bezpečnosti,
- vymedziť jednotiace východiská pre odborníkov MV, spracovávajúcich konečnú verziu predmetného analytického materiálu,
- pripraviť a na verejnú diskusiu predstrieť možný variant prípravy pracovníkov podieľajúcich sa na činnostiach spojených so spracovaním predmetného dokumentu,
- na základe zvolenej metódy selektovať pozitívne a negatívne poznatky a skúsenosti z minulého postupu tvorby dokumentu a tie prezentovať,
- optimalizovať spôsoby práce s dokumentom a vhodnou formou sprístupniť obsah aj širokej občianskej verejnosti.

V rámci realizácie opatrení, zameraných na zvýšenie kvality tvorby a práce s vyššie uvedeným dokumentom, považujeme za podstatné a primárne najmä:

a) vypracovanie metodologických a metodických východísk analýzy vnútorného ohrozenia bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich ohrození a rizík a ich osvojenie zainteresovanou komunitou bezpečnostných odborníkov;

b) stanovenie základnej štruktúry analytického dokumentu, jeho obsahových častí v takej miere, že sa stane prijateľná a optimálna pre všetky stupne spracovávaní, ako aj pre jednotlivé zainteresované zložky.

I. Teoretické a metodologické východiská metodológie a metodiky vypracovania analýzy vnútorného ohrozenia bezpečnosti SR a znej vyplývajúcich ohrození a rizík

Na celkový civilizačný rozvoj a prosperitu krajiny má bezprostredný vplyv jej bezpečnosť. Ohrozenia bezpečnosti akéhokoľvek druhu (spoločenské nepokoje, terorizmus, prírodné katastrofy, priemyselné havárie, prípadne medzinárodnopolitická nestabilita a zhoršovanie vzťahov so susedmi) majú za následok zhoršovanie životnej úrovne, spoločenských vzťahov aj právneho postavenia obyvateľov a spôsobujú veľké straty. Medzi základné príčiny týchto ohrození je potrebné začleniť najmä:

- globalizáciu vo všetkých oblastiach života spoločnosti;
- mimoriadny rozvoj informačných technológií;
- turbulentnosť v sociálnej, ekonomickej, politickej i bezpečnostnej sfére;

Analýza územia našej republiky ukazuje, že sú v nej na relatívne malom priestore rozmiestnené rozsiahle priemyselné aglomerácie, navzájom prepojené hustou sieťou rôznych dopravných systémov a komunikácií. Obyvateľstvo koncentrované v obytných zónach mestského typu je vo veľkej miere vystavené rizikám možného ohrozenia života a zdravia alebo majetku z dôvodu bežnej činnosti v domácnostiach, v miestnej alebo diaľkovej doprave resp. v realizovanej výrobnnej činnosti. Z tohto hľadiska nemožno vylúčiť vznik mimoriadnych udalostí, ktoré vznikajú v dôsledku nepriaznivého pôsobenia prírodných síl alebo porúch v prevádzkových či technologických procesoch. Zároveň je však potrebné rešpektovať aj riziká medzinárodného významu so závažnými účinkami na život a zdravie, majetok a životné prostredie, najmä nebezpečenstvo použitia chemických zbraní (toxických chemických látok) a biologických agens teroristickým spôsobom. Situácia pretrvávajúceho rizika variabilného použitia týchto látok na území strednej Európy, vrátane nášho územia, spôsobovaného ich bezproblémovým získaním protispoločenskými skupinami a možným ilegálnym presunom zo Strednej Ázie cez štátnu hranicu s Ukrajinou a z Balkánu cez štátnu hranicu s Maďarskom si vyžiadala prijať opatrenia na ochranu obyvateľov proti chemickým zbraniam a biologickým látkam.

Vznik živelných pohrôm (ako napríklad povodní a záplav, prietrží mračien a krupobití, požiarov, zosuvov pôdy, snehových kalamít a lavín, rozsiahlych námraz), vznik havárií a katastrof spojených najmä s únikom nebezpečných látok a nasledujúcim kontaminovaním časti územia, deštrukciami, požiarimi a inými nepriaznivými vplyvmi, môže postihnúť obyvateľstvo na rozsiahlom území. Môže spôsobiť poškodenie zdravia i smrť veľkého počtu ľudí i zvierat, vrátane možnosti vzniku infekčných ochorení, môže spôsobiť vážne problémy v ubytovaní, zásobovaní v poskytovaní zdravotníckeho zabezpečenia, v dodávkach tepla, vody, elektrickej energie, plynu, v zabezpečovaní dopravy, spojenia a pod., čo vyvoláva celkové narušenie chodu života a výroby. Rozsah priamych a sekundárnych účinkov živelných pohrôm, havárií alebo katastrof, sa prejavuje v tom, že celkové narušenie života v postihnutom území nie je možné vlastnými silami územného odvodu zvládnuť v optimálnom časovom úseku. Na poskytovanie pomoci v prípade vzniku živelných pohrôm, havárií alebo katastrof a teroristických útokov je potrebné mať vopred pripravené nielen materiálne prostriedky, ale aj vyriešenú organizačnú, kompetenčnú a najmä legislatívnu stránku plánovaných opatrení tak, aby poskytovanie pomoci bolo adekvátne vzniknutej situácii, aby bolo pohotové a rýchle.

Pri stanovenej požiadavke zabezpečiť ochranu občanov a vytvoriť náležité podmienky na prežitie pri mimoriadnych situáciách je nevyhnutné poznať riziká a stupeň ohrozenia obyvateľstva v prípade vzniku takýchto mimoriadnych udalostí.

Aktívny prístup k riešeniu krízových javov si vyžaduje účinnú stratégiu, komplexnú analýzu ohrození a rizík, permanentné monitorovanie krízových faktorov a ich analýzu,

ako aj vytvorenie riadiacich orgánov, síl, prostriedkov a nevyhnutných zdrojov na minimalizáciu následkov týchto ohrození.

Z vecného a časového hľadiska je možné, pri určitej dávke zovšeobecnenia, členiť spektrum bezpečnostných opatrení akéhokoľvek systému (spoločenského, biologického a pod.) na dve skupiny. **Prvú skupinu** tvorí **riešenie dlhodobých, chronických problémov** (často sa vyskytujúcich v štádiu latencie) celkovej stratégie odolnosti systému, obrany a ochrany prostredníctvom prognózovania, prevencie, plánovania, dlhodobej orientácie na koncepčnú prípravu bezpečnostných opatrení. **Druhú skupinu** tvoria konkrétne operatívne a výkonné aktivity, zamerané na riešenie náhlej akútnej situácie (napr. po vzniku neočakávaného negatívneho javu). V oboch skupinách činností je možné identifikovať také opatrenia, ktoré sú výrazne špecifické svojím zameraním, obsahom, metódami realizácie, ale aj časovými dimenziami a najmä dôsledkami. Tieto špecifické opatrenia chápeme ako **opatrenia na udržanie bezpečnosti**.

Z hľadiska posudzovania možnosti ohrozenia vnútornej bezpečnosti SR je nevyhnutné komplexne a kontinuálne identifikovať a analyzovať riziká a ohrozenia, prognózovať tendencie ich vývinu a eliminovať tie faktory, ktoré môžu na tieto ohrozenia pôsobiť aktivizujúco.

Podľa **miery pravdepodobnosti aktivácie** sú ohrozenia vnútornej bezpečnosti klasifikované nasledujúcim spôsobom:

- Mimoriadne udalosti v podobe živelných katastrof, pohrôm, priemyselných a ekologických havárií, vzniku a šírenia epidémií. Riziko týchto javov je veľmi aktuálne, hrozí vypuknúť v krátkom časovom období (niekoľko hodín až dní) a má veľmi ťažko predvídateľný rozsah, pričom skrýva v sebe možnosť transformácie na dosiaľ neznáme nebezpečenstvo.
- Narušenie alebo zneužívanie štandardných medzinárodných hospodárskych väzieb, prerušenie toku strategických surovín, tovarov a informácií (napr. ohrozenie počítačových sietí).
- Teroristické akcie a iné organizované aktivity medzinárodného zločinu s veľkým rozsahom.
- Rozsiahle migračné vlny, ktoré môžu spôsobovať narušenie vnútornej bezpečnosti.
- Násilné akty cudzej moci – štátnej a neštátnej proti objektom (osobám, majetku alebo záujmom) na území nášho štátu.
- Ohrozenie bezpečnosti medzinárodného spoločenstva, demokratických princípov, práv a slobôd občanov.
- Rozsiahla a závažná diverzná činnosť ako príprava na vojenskú agresiu
- Hrozba agresie.
- Vojenská agresia.

Ohrozenia bezpečnosti krajiny je tiež možné klasifikovať **podľa nevyhnutnej reakcie štátu** na stupeň ohrozenia. Pri uplatnení tohto hľadiska sú ohrozenia členené do troch skupín:

- Rozsiahle geografické ohrozenia bezpečnosti v pomere ku zdrojom a bezpečnostného potenciálu krajiny. Na ich riešenie je nevyhnutná pomoc nadnárodných síl, resp. medzinárodného spoločenstva.
- Ohrozenia bezpečnosti, ktoré vyžadujú nasadenie ozbrojených síl, polície a aktiváciu systému obrany štátu (možnosť použitia sily vo vzťahu k okolitým štátom alebo pri ohrození vnútornej bezpečnosti).
- Ohrozenia bezpečnosti, ktoré ohrozujú štát či životy občanov bez použitia zbraní a sily (priemyselné havárie, prírodné katastrofy, energetická či surovínová nedostatočnosť štátu).

Od konca minulého storočia sa čoraz viac objavuje kategória tzv. „**nových bezpečnostných rizík**“ – New Threats. Medzi tieto sú najčastejšie začleňované nasledujúce javy:

- medzinárodný terorizmus a terorizmus vo všeobecnosti;
- nekontrolovateľné šírenie ZHN a sofistikovaných zbraňových systémov;
- medzinárodný organizovaný zločin a internacionalizácia organizovanej kriminality;
- šírenie a nelegálny obchod s drogami;
- legálne a nelegálne prísťahovalectvo a problémy spojené s voľným pohybom osôb najmä v rámci jednotného európskeho priestoru;
- zraniteľnosť informačných systémov a možnosti ich zneužitia;
- prírodné a priemyselné katastrofy;
- ohrozenie surovínovej a potravinovej bezpečnosti štátov;
- riziká spojené s politikou tzv. „darebáckych štátov“ – rogue states (dnes niekedy označované v americkej terminológii ako štáty osi zla – axis of evil).

Pri posudzovaní bezpečnostných ohrození a rizík SR je dôležité rešpektovať najmä **kritérium možnosti ich eliminácie a reakcie štátu**. Z tohto hľadiska poznáme potom ohrozenia:

- ktoré nie je možné ovplyvniť vzhľadom na ich veľkosť, geografickú polohu a disponibilné zdroje SR;
- ktoré si pri ich eliminácii vyžadujú zásah Ozbroyených síl SR, ako aj ďalších síl – napr. Policajného zboru a zložiek IZS;
- ktoré môžu ohrozovať životy a zdravie občanov a fungovanie štátu a sú eliminovateľné bez použitia v predchádzajúcom bode uvedených síl.

Podľa **rýchlosti požadovanej reakcie** je možné rozdeliť nevojenské a zmiešané ohrozenia na dve kategórie:

- ohrozenia s okamžitou reakciou (nepredvídateľné katastrofy typu chemickej alebo jadrovej havárie);
- ohrozenia s plánovitou reakciou (na základe rozboru prejavu konkrétnej situácie napr. zdravotnej, energetickej, dopravnej, poveternostnej a pod.).

Zovšeobecňujúce prístupy k zaisteniu vnútornej bezpečnosti v krajinách EÚ

Na základe skúseností vyspelých krajín spoločenstva a iných krajín je možné pracovne vymedziť nasledujúce prístupy k zaisteniu vnútornej bezpečnosti vo všeobecnosti:

- Proces prípravy na riešenie krízových situácií má vyústiť do jednoznačne definovanej kompetencie a zodpovednosti jednotlivých rovin štátnej správy a samosprávy od vlády krajiny až po obce a samotného občana. Tento systém nemôže byť tvorený až v priebehu krízy, pretože v tomto období sa musí rozhodovať už o konkrétnych opatreniach.
- Bezpečnostný systém vrátane jednotlivých rovin štátnej správy a samosprávy má rešpektovať ich odbornú (rezortnú) profiláciu;
- Každá krízová situácia je jedinečná a originálna, neopakovateľná. To kladie vysoké nároky na koordináciu, spoluprácu, improvizáciu relevantných subjektov a tým aj na ich pripravenosť.

Pojmy ako **kríza, katastrofa, mimoriadna udalosť, nešťastie, kalamita alebo incident** sa v teórii, ale najmä v praxi často zamieňajú a nerozlišuje sa medzi nimi. Napríklad pojem katastrofa je niekedy chápaný ako synonymum všeobecného pojmu kríza, resp. mimoriadna

udalost', a býva tiež chápaný všeobecne (v spojení ako katastrofický scenár, medicína katastrof a pod.)

Z tohto dôvodu je nevyhnutné rešpektovanie určitého logického prístupu (od všeobecného cez špecifické, zvláštne k jednotlivému konkrétnemu pojmu), ktorý by do pojmového neporiadku zaviedol systém a uľahčil by komunikáciu nielen medzi subjektmi podieľajúcimi sa na príprave alebo realizácii opatrení na udržanie vnútornej bezpečnosti, ale umožnil by vytvoriť jednotnú informačnú databázu krízového manažmentu a usmernil, prípadne by aj zjednodušil komunikáciu v tejto oblasti. V tomto poňatí by pojmy kríza, ohrozenie, riziko mali byť chápané a používané ako všeobecný koncept a ďalšie pojmy: katastrofa, kalamita, kataklizma, nešťastie, incident by boli určené na vyjadrenie špecifických alebo konkrétnych prípadov, s rešpektovaním určitej hierarchie a logiky (napr. podľa územného a časového rozsahu, podľa dôsledkov – škôd alebo strát na životoch a zdraví a pod.). Takéto poňatie je využívané napr. v súvislosti s hodnotením a systemizáciou mimoriadnych udalostí na jadrových zariadeniach v podobe medzinárodnej škály INES, ako aj pri systemizácii iných mimoriadnych udalostí – napr. zemetrasení (MSK-64 stupnica). Pri prijatí terminológie EÚ alebo Aliancie s rešpektovaním niektorých národných špecifik by z hľadiska priestorového a časového rozsahu a z hľadiska strát na životoch a materiálnych škôd bolo vhodné špecifické prípady krízových javov hierarchicky usporiadať takto:

1. minor defect – závada;
2. defect – vada²;
3. failure – porucha;
4. incident – nehoda;
5. accident – havária;
6. major accident – závažná havária;
7. calamity – pohroma;
8. disaster – katastrofa;
9. cataclysm – kataklizma;
10. apocalypse – apokalypsa.

Pre potreby metodiky analýzy ohrozenia vnútornej bezpečnosti a jej udržania považujeme za vhodné uvedenú širokú škálu udalostí zúžiť do 5-stupňovej škály nasledujúcim spôsobom:

1. incident – nehoda;
2. accident – havária;
3. major accident – závažná havária;
4. calamity – pohroma;
5. disaster – katastrofa;

Nehoda

Udalosť, pri ktorej môže dôjsť k ohrozeniu života jednotlivcov a zdravia viacerých ľudí. Sú pri nej spôsobené stredné (cca 10 tis. €) materiálne škody a straty. Dochádza k narušeniu funkčnosti a bezpečnosti celého systému. Má negatívny vplyv na životné prostredie v blízkom okolí. Týka sa celého systému a vyžaduje zásah špecializovaných (napr. bezpečnostných, záchranných) tímov.

Havária

Udalosť, pri ktorej dochádza k ohrozeniu života viacerých osôb a zdravia väčšieho počtu ľudí. Sú pri nej spôsobené značné (cca 100 tis. €) materiálne škody a straty. Dochádza

² Pozn. Tento termín nie je spisovný ale je zaužívaný v praxi krízového a bezpečnostného manažmentu

k negácii funkčnosti celého systému. Má negatívny vplyv na životné prostredie v širšom okolí. Týka sa celého systému vrátane jeho väzieb na iné systémy. Vyžaduje zásah špecializovaných (napr. bezpečnostných, záchranných) tímov a zborov.

Závažná (veľká) havária

Udalosť, pri ktorej dochádza k ohrozeniu života desiatok osôb a zdravia veľkého počtu ľudí. Sú pri nej spôsobené veľké (cca 1 mil. €) materiálne škody a straty. Dochádza k negácii funkčnosti celého systému. Má negatívny vplyv na životné prostredie v rozsiahlom okolí. Vyžaduje zásah častí špecializovaného bezpečnostného, resp. záchranného systému.

Pohroma

Udalosť, pri ktorej dochádza k ohrozeniu života stoviek osôb a zdravia veľkej časti obyvateľstva na zasiahnutom teritóriu. Sú pri nej spôsobené mimoriadne veľké (cca 10 mil. €) materiálne škody a straty. Dochádza k negácii funkčnosti celého systému na dlhší čas a k devastácii životného prostredia na veľkom území. Vyžaduje koordinovaný zásah celých špecializovaných bezpečnostných, resp. záchranných systémov.

Katastrofa

Udalosť znamenajúca vážne narušenie všeobecnej bezpečnosti, ohrozujúca životy a zdravie celej populácie na zasiahnutom území. Spôsobuje obrovské (cca 100 mil. €) materiálne straty a devastáciu ekosystému na území jednej alebo viacerých krajín. Vyžaduje koordinovanú akciu viacerých bezpečnostných a záchranných subjektov celej krajiny alebo viacerých krajín.

Nasledujúca tabuľka systemizuje jednotlivé časti bezpečnostného systému vzťahujúce sa na stupeň ohrozenia, materiálne straty, straty na ľudských životoch, možné typové príklady kríz, potrebné sily a prostriedky, plošný rozsah ohrozenia, riadenie zásahu, zdroj informácií, ekologický stupeň ohrozenia, sily prevencie a likvidácie.

Tabuľka

Stupeň udalosti	Materiálne straty v mil. €	Straty na ľudských životoch	Príklad krízy	Sily a prostr. nasadenia	Plošný rozsah ohrozenia	Kto riadi zásah	Zdroj informácií	Ekolog. stupeň ohrozenia	1. sily prevencie 2. sily likvidácie
1. nehoda (incident)	0,0X	osoba hromadné ohrozenie zdravia	menšie vyradenie časti systému	objektová záchranná jednotka prvky IZS	objekt	krízový manažm. objektu	objektový a miestny informač. systém	neohrozí širšie okolie systému	1. bezpeč. technik, vedenie objektu 2. SaP objektu
2. havária (accident)	0,X	niekoľko osôb	väčšie vyradenie časti systému	objektová záchranná jednotka, IZS	objekt s okolím do 20 km	krízový manažm. objektu, obce	objektový a miestny informač. systém	ohrozí ekosystém okolia nad 5 km, lokálne ohrozenie biocenáz	1. samospr. obce, bezp. prac. rezortu 2. špec. sily, jednotka záchr. brig. HaZZ
3. závažná havária (major accident)	X	desiatky osôb	vyradenie prevažnej časti systému	IZS územného celku záchr. brig. HaZZ	územný obvod	krízový manažm. obvodu	informač. systém obvodu	ohrozí ekosystém obvodu	1. jednotky ObÚ- bezp. prac. rezortu 2. záchr. brig. HaZZ
4. pohroma (calamity)	X0	desiatky až stovky osôb	vyradenie celého systému	Časti BeSy IZS,	región	krízový manažm. kraja	krajský informač. systém	ohrozí veľkoploš. ekosystém	1. jednotky ObÚ v s.k., 2. špec. sily, záchr. systémy,

									jednotky OS
5. katastrofa (disaster)	X0-X00	stovky až tisíce osôb	vyradenie viacerých objektov	Celý BeSy medzinár. humanitná pomoc	štát	krízový manažm. štátu	štátny informač. systém	ohrozí celoplošný ekosystém krajiny	1. SaP štátu, 2. SaP štátu, medzinár. humanitná pomoc

Využitelnosť uvedeného členenia pre potreby krízového manažmentu vo všeobecnosti spočíva najmä v zjednodušení prenosu informácií v informačnom systéme pri aktualizácii nebezpečenstva. (Jednoduchosť a jednoznačnosť pri označovaní stupňa udalosti jedným slovom) Pokiaľ ide o prvé tri stupne (1., 2., 3.), tieto vo všeobecnosti nie sú predmetom riešenia krízového manažmentu štátu, ale orgánov krízového manažmentu (bezpečnosti práce) obvodu alebo objektu vrátane zložiek IZS. Subjekty bezpečnostného systému štátu (napr. PZ, HaZZ, civilná ochrana, OS) spravidla zasahujú až pri krízach, ktoré boli usporiadané v stupňoch 4. a 5. V poslednom stupni – zahrňujúcim najničivejšie typy ohrozenia sa prejavuje nevyhnutnosť medzinárodnej spolupráce a pomoci pri ich riešení, najmä pri likvidácii ich následkov.

Pri vymedzovaní kategórií „materiálne straty“ a „straty na životoch“ bol využitý heuristický a zovšeobecňujúci prístup, pretože bolo len veľmi ťažké nájsť jednotiace kritériá na stanovenie presných hraníc medzi jednotlivými stupňami. (Např. iné sú hodnotenia pri krízach v čase mieru a iné v čase vojnového konfliktu). Materiálne straty sú predpokladané ako primárne straty, to znamená tie straty, ktoré je možné vyhodnotiť hneď po priebehu krízy. Obidva kvantitatívne údaje môžu byť pre daný typ krízy prítomné buď spoločne, alebo aj samostatne. (Např. závažnou haváriou môže byť udalosť, pri ktorej materiálne straty budú do milióna €, a pritom nedôjde ku strate na ľudských životoch, ale závažnou haváriou môže byť aj dopravná nehoda, pri ktorej zahynie jeden alebo viac ľudí, ale materiálne straty sú vyjadrené „len“ v tisíckach €). V ďalších stĺpcoch sú vyjadrené faktory, ktoré sú využiteľné pri riadení záchranných prác z hľadiska potrieb krízového manažmentu špecificky v civilnej ochrane. Stupeň ekologického ohrozenia je vyjadrením veľkosti ohrozenia, ktoré pre životné prostredie v určitom rozsahu daný stupeň krízy znamená. V poslednom stĺpci sú navrhnuté orgány a inštitúcie, ktoré by sa mali, podľa rozsahu ohrozenia, na prevenciu a na likvidáciu následkov krízy zaoberať.

Systemizácia a kategorizácia zdrojov ohrozenia

Parametre ohrozenia vnútornej bezpečnosti

Miesto, priestor a oblasť ohrozenia

Každé ohrozenie pôsobí na určitom mieste, v určitom priestore. Tieto pojmy sú chápané z rôznych hľadísk. Je to najmä hľadisko:

- geologické, geograficko-morfologické, ktoré vyjadruje lokalizáciu ohrozenia na určitej časti zemského povrchu,
- veľkostné, vyjadrujúce územný a priestorový rozsah negatívneho pôsobenia ohrozenia – takto je možné hovoriť o ohrozeniach malého (miestneho), stredného (regionálneho) alebo veľkého (celoštátneho) rozsahu,
- sídelnej lokalizácie ohrozenia, najmä miera urbanizácie životného prostredia,
- sociálne, etnicko-kultúrne, vyjadrujúce rozdiely v priebehu a možných následkoch mimoriadnej udalosti (např. panika, stres, davová psychóza, politický, náboženský

a nacionalistický extrémizmus) v závislosti od úrovne sociálneho rozvoja, prevládajúcich mravných a estetických noriem,

- oblastí prírodného a spoločenského ohrozenia (stretávame sa s rôznym členením a prístupmi, medzi tie, ktoré akceptuje Bezpečnostnú stratégiu SR 2005, patrí ten, kde sú za rozhodujúce oblasti bezpečnosti, ako aj vnútornej bezpečnosti zaradované: vojenská a protiteroristická, občianska, ekonomická, hospodárska, potravinová, zdravotná, energetická, environmentálna).

Časový faktor ohrozenia

Časový faktor je dôležitou charakteristikou každého ohrozenia. Práve na základe časového sledu čiastkových javov a procesov v jednom kritickom okamihu môže dôjsť ku vzniku mimoriadnej udalosti. Časový faktor sa viaže s predchádzajúcim faktorom – priestorom a spolu vyjadrujú konkrétny časopriestor, v ktorom ohrozenie pôsobí. V závislosti od času dochádza tiež k premene a vývinu rizikových parametrov určitého systému, a preto je potrebné ich v reálnom čase pravidelne monitorovať, diagnostikovať, vyhodnocovať a prognózovať ich možný vývin, čo vytvára dostatočný časový predstih na prijatie adekvátnych rozhodnutí a opatrení. Pri posudzovaní časového faktoru mimoriadnej udalosti je potrebné zohľadňovať nasledujúce hľadiská:

- konkrétny časový úsek, v ktorom deštruktívny (nežiaduci negatívny proces) dej prebieha – môže prebiehať vo veľmi krátkom časovom úseku, prakticky v okamihu (napr. výbuch, kontaminácia radiačným zdrojom), v krátkom čase (toto členenie je veľmi relatívne – väčšinou ho vzťahujeme na denný životný rytmus človeka), čiže buď počas hodín, dní, alebo v dlhšom časovom úseku, počas niekoľkých týždňov, mesiacov, rokov. Niektoré ohrozenia pôsobia aj (z hľadiska ľudského života) v dlhšom časovom úseku, k tým sa pristupuje ako k bezpečnostným výzvam budúcnosti,
- ročnú alebo dennú dobu začiatku a priebehu deštruktívneho deja (napr. vplyv ohrozenia v noci na vznik a prehĺbovanie stresu u jednotlivcov, paniky v skupinách osôb a davovej psychózy, prípadne negatívny dosah víchrice v zimnom období),
- náhlosť, neočakávanosť, alebo na druhej strane postupnosť vzniku deštruktívneho deja.

Príčina ohrozenia

Tento faktor je vyjadrením podstaty deštruktívneho deja, podstaty ohrozenia. Samotná príčina deštruktívneho deja je výslednicou celého súhrnu čiastkových ničivých procesov. Každý z nich sám osebe, bez vnútorných súvislostí s ostatnými čiastkovými procesmi, nemusí ohrozenie spôsobovať. Ale pri zret'azení súvislostí v určitých podmienkach môže dôjsť k iniciácii deštruktívneho procesu celej mimoriadnej udalosti. Je veľmi zložitá na základe poznania príčin čiastkových procesov odhaliť príčinu výsledného ohrozenia. V praxi dochádza vo väčšine prípadov ku kombinácii, k prieniku vplyvu niekoľkých zdrojov ohrozenia (pozri členenie). Napríklad mimoriadne intenzívne vodné zrážky môžu primárne spôsobiť záplavy rozsiahlych území a sekundárne potom premnoženie nebezpečného hmyzu, prípadne vznik epidemiologickej a epizootickej situácie. Ale ak odhalíme príčinu alebo podstatu mechanizmu ohrozenia, môžeme nájsť optimálny spôsob jeho eliminácie alebo minimalizácie jeho dôsledkov.

Intenzita deštruktívneho deja

Veľkosť negatívnych dôsledkov ohrozenia je závislá od intenzity, čiže od veľkosti pôsobenia deštruktívnej sily. V podstate ide najmä o ničivé pôsobenie určitých množstiev hmoty, energie, informácií (vzduch, zemina, piesok, voda, kinetická, svetelná, tepelná,

elektrická energia, technologické, ekonomické, politické dezinformácie), pričom sú prekonávané hranice odolnosti a iné kvality a schopnosti sorbčnosti systému. Na základe intenzity deštruktívneho deja dochádza k čiastočnej alebo totálnej deštrukcii systému.

Intenzita deštruktívneho deja je daná samotnou veľkosťou ničivej sily a veľkosťou zmeny hmoty, energie a informácií. (Např. sila vetra, sila zemetrasenia a pod.)

Vzhľadom na skutočnosť, že intenzitu deštruktívneho deja je možné ovplyvniť opatreniami na posilnenie pevnosti, odolnosti, obranyschopnosti systému, má jeho identifikácia pre krízový manažment osobitný význam.

Následky

Tento faktor ohrozenia je natoľko dôležitý, že niektorí odborníci krízového manažmentu ho v sústave faktorov objasňujú na prvom mieste. Ale z hľadiska logiky vývinu deštruktívneho deja je namieste tento faktor posudzovať nakoniec. Práve analýza následkov ohrozenia bola podnetom na ich postupnú kvantifikáciu, preventívnu činnosť a vytváranie algoritmov činností, ktoré by minimalizovali celkové škody a straty.

Toto všetko je možné považovať za predpoklady, ktoré viedli ku vzniku a rozvoju krízového manažmentu. Práve rozsiahle ničivé následky rôznych ohrozenia iniciovali hľadanie možností analýzy, korekcie, prevencie krízy a obnovy funkčnosti systému.

Následky ohrozenia je možné chápať z kvalitatívneho a kvantitatívneho hľadiska. Sú to vlastne všetky materiálne, energetické, informačné, sociálne, kultúrne, ekologické a ďalšie škody, straty vyjadrujúce mieru zničenia vo všeobecnom meradle alebo v konkrétnych súvislostiach a parametroch. Pokiaľ ide o kvantifikáciu následkov, najčastejšie sa v praxi využíva uvádzanie materiálnych strát v hmotnostných jednotkách (např. zhorelo 20 ha lesa), vo finančných jednotkách (výška škody v jednotkách určitej národnej alebo medzinárodnej meny) a uvádzanie ľudských strát v podobe strát na životoch (nenávratné straty, počty mŕtvych), počtoch ranených alebo ináč postihnutých (např. bez strechy nad hlavou). Tento faktor v mnohých prípadoch slúži aj na spresnenie hodnotenia intenzity mimoriadnej udalosti (např. mnohé stupnice intenzity sú vlastne založené na posudzovaní strát a iných škôd.)

Rizikovosť ohrozenia

Vyjadruje hodnotu nebezpečnosti a závažnosti deštruktívneho deja podľa vopred prijatých schém a stupníc. Rizikovosť (pozri aj posudzovanie rizika a riadenie rizika systému) je vlastnosť, presnejšie „schopnosť“ určitého procesu, či už prírodného, alebo ľudskej aktivity, vytvárať ohrozenia. Rozdelenie rizikovosti ohrozenia umožňuje vytvárať presnejšie stupnice vyjadrujúce stupne rizikovosti určitých javov, např. v technických systémoch, ktoré umožňujú istú hierarchizáciu rizika rôznych dejov a procesov vo vzťahu k hodnotám ľudskej spoločnosti v globálnom meradle, ale aj v meradle priestorovo, časovo alebo ináč (kultúrne, etnicky – hodnota strát na životoch ľudí je v rôznych špecifických prostrediach rozdielna – pozri např. samovražedné atentáty teroristov a pod.) ohraničenom.

Pripravenosť ohrozeného systému

Tento faktor ohrozenia je vyjadrením pohotovosti, akcieschopnosti a pripravenosti ohrozeného systému na využitie vlastných obranných mechanizmov. Ohrozenia môžeme posudzovať tiež podľa toho, či vznikli a odohrávajú sa v systéme nepripravenom, „zaskočenom“ alebo v systéme, ktorý má rozpracované obranné mechanizmy proti najčastejšie sa vyskytujúcim typom ohrozenia, ktorý je dostatočne pružný a odolný aj voči neočakávaným ohrozeniam.

Pripravenosť systému je pritom potrebné vidieť z rôznych hľadísk. Spravidla sú to nasledujúce hľadiská:

- pripravenosť jednotlivých prvkov a podsystémov;

- odolnosť vnútroštruktúrových väzieb a možnosti ich alternácie;
- profesionálna, morálna a sociálno-psychologická pripravenosť manažmentu;
- pripravenosť zásob a rezerv;
- pripravenosť síl a prostriedkov na uskutočňovanie záchranných, lokalizačných a likvidačných prác.

Mimoriadne udalosti majú svoje príčiny vzniku v **zdrojoch ohrozenia**, ktoré sa vyskytujú v prírodnom aj v civilizačnom prostredí. Ako už bolo uvedené, mimoriadne udalosti sú dôsledkami nedostatku, alebo naopak, nadbytku akumulovaných síl, hmôt a energií. Niekedy bývajú v bežnej komunikácii mimoriadne udalosti a zdroje ohrozenia stotožňované. Na základe analýzy odborných prístupov k tomuto problému sa členenie zdrojov ohrozenia – spôsobujúce vznik mimoriadnych udalostí – do určitých skupín ukazuje ako výhodné.

Analýza zdrojov ohrozenia

Analýza zdrojov ohrozenia – rizika je nevyhnutným článkom krízového manažmentu ako celku a najmä jeho súčasťou, ako sú prijímanie krízových stratégií, plánov, rozhodovanie v krízovom manažmente, ale aj napr. krízovej komunikácie. Analýza zdrojov ohrozenia je založená na skúmaní faktov. Keďže mimoriadnu udalosť – krízový jav považujeme za dôsledok realizácie ohrozenia (hrozby), prvým krokom analýzy rizika musí byť identifikácia a ohodnotenie týchto ohrození.

Cieľom analýzy zdrojov ohrozenia je virohodne a korektne prognózovať, aké budú prejavy a dôsledky ohrozenia, aby ho bolo možné adekvátne **minimalizovať**. Ide teda v podstate o to, prostredníctvom vedeckých metód, ktoré sa opierajú predovšetkým o získané objektívne, relevantné a významné fakty o ohrozenom systéme, prognózovať jeho správanie sa ako celku v rôznych krízových situáciách a definovať spôsoby jeho spontánnej alebo riadenej reakcie. Analýza zdrojov ohrozenia, na rozdiel od iných uskutočňovaných analýz, je činnosťou, ktorá s pomocou prístupov a nástrojov systémovej analýzy prebieha v období prevencie. Jej výsledky potom v podobe rôznych účelových syntéz tvoria obsah krízových (havarijných) plánov ohrozeného systému.

Špecifickým prípadom analýzy zdrojov ohrozenia je **analýza územia pre potreby civilnej ochrany** ako posúdenie nebezpečenstva pre prípad vzniku mimoriadnej udalosti s ohľadom na zdroje ohrozenia. Analýza územia sa vyhotovuje vo forme súboru dokumentov³. Analýzu územia SR z hľadiska mimoriadnych udalostí vypracováva MV SR.⁴

Analýza ohrozenia je hľadaním odpovedí na otázky v nasledujúcich oblastiach:

- lokalizácia objektov, ktoré tvoria ohrozenie v danom priestore;
- identifikácia a charakteristika ohrození, resp. identifikácia oblastí, vyžadujúcich špecifické opatrenia;
- klasifikácia rizík – triedenie do skupín podľa identifikačných znakov;
- hodnotenie ohrození, kvantitatívne a kvalitatívne faktory, stanovenie priority – podľa následkov, dôležitosti a pod.;
- klasifikácia objektov, ktoré tvoria ohrozenie;
- interpretácia a využitie získaných výsledkov v bezpečnostnej praxi.

Prvý krok je teda hľadaním odpovede na otázky:

- kto, alebo čo všetko nás ohrozuje;
- množstvo – koľko toho je;

³ Zákon NR SR č.42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v zn. n. p.

⁴ Tamtiež.

- je toho veľa alebo málo (vzhľadom na: naše sily a prostriedky, resp. schopnosť odolat').

Druhým krokom je stanovenie charakteristiky ohrozenia⁵, čiže hľadanie odpovedí na otázky:

- akej povahy je toto ohrozenie (antropogénne, prírodné, zmiešané);
- akou intenzitou, prudkosťou, početnosťou nás zasiahne;
- v akom priestore a v akom čase (ako dlho) bude ohrozenie existovať;
- či má ohrozenie potenciál rastu (bude bez nášho zásahu gradovať?).

Ďalším krokom je **stanovenie zraniteľnosti** ohrozeného systému. Pri vymedzovaní tejto veličiny je nevyhnutné zvažovať:

- rôzne aspekty zraniteľnosti ohrozeného systému (fyzikálna, technická alebo technologická, sociálna, ekonomická, vojenská a pod.);
- hustota obyvateľstva a charakter osídlenia, rozmiestnenie obyvateľstva vo vzťahu k ohrozeniu;
- špecifiká zraniteľnosti rôznych skupín (ekonomické, profesijné, etnické, náboženské a pod.);
- dislokácia zariadení a objektov nevyhnutných na prekonanie krízy s dôrazom na životne dôležité objekty (nemocnice, zdroje energie a pod.);
- odhad primárnych aj sekundárnych dôsledkov deštrukcie (ekonomických, sociálnych, demografických, a i.);
- prognózu vývinu zraniteľnosti systému bez a pri zarátaní vplyvu opatrení na jej zvýšenie.

Ďalším krokom je vymedzenie zvládnuteľnosti tohto rizika. Ide najmä o analýzu týchto parametrov:

- uvedomenie si ohrozenia a z neho vyplývajúceho rizika s pochopením ich kvalitatívnych a kvantitatívnych stránok;
- pripravenosť ohrozeného systému z hľadiska prijatej legislatívy, nariadení, smerníc a ďalších noriem, regulujúcich konanie a správanie sa subjektov, ako aj ich vzájomné vzťahy v prípade krízového vývoja;
- kvalita preventívnych a zmierňujúcich programov a opatrení;
- kvalita systému prognózy možností vzniku ohrozenia a systému varovania a vyznamenania;
- pripravenosť ohrozeného systému z hľadiska dostatočnosti síl a prostriedkov, najmä ich organizačnej, materiálno-technickej, profesionálnej kvality, vytvárajúca schopnosť adekvátnej a rýchlej reakcie;
- úroveň participácie najširšej verejnosti vrátane orgánov miestnej štátnej správy a samosprávy, mimovládnych organizácií a občianskych združení na obrane a ochrane systému.

Samotná kvantifikácia ohrozenia ako záver jeho analýzy je teda výsledkom zostavenia a porovnania všetkých dostupných údajov o ohrozeniach a rizikách, o zraniteľnosti systému a zvládnuteľnosti rizika, evaluácie výsledkov, stanovenia závažnosti (prípadne hierarchie) a napokon určenie konečného výsledku analýzy.

⁵ Na stanovenie charakteristiky ohrozenia je potrebné využiť zber všetkých relevantných údajov vrátane rôznych vedeckých správ, starých, historických záznamov, máp, miestnych znalostí a skúseností, ale aj nových, moderných zdrojov poznania, ako sú napr. rôzne databázy, GIS a i.

Možný spôsob členenia zdrojov ohrozenia je založený na teoretických odborných prístupoch krízového manažmentu u nás i v zahraničí. Tieto prístupy rešpektujú logiku členenia zdrojov ohrozenia na prírodné (prírodné), ľudské (civilizačné, androgénne) a zmiešané zdroje a logiku vzťahu kategórií: zdroj ohrozenia – kríza, mimoriadna udalosť – krízová situácia, mimoriadna situácia.

Zároveň tieto prístupy rešpektujú mnohé zo systemizačných prístupov teórie i praxe krízového manažmentu. Vo všeobecnosti je vhodné členiť zdroje ohrozenia na:

Prírodné (natur):

- kozmické – najmä asteroidy, meteority, kozmické ionizujúce žiarenie;
- atmosférické – najmä pohyb vzduchu (výchrice, tornáda, orkány), zrážky (silné dažde, snehová kalamita, krúpy, hmla), sucho;
- litosférické – najmä zemetrasenia, vulkány, zosuvy pôdy, lavíny;
- hydrosférické – najmä povodne, záplavy;
- biologické – najmä nemoci (pandémie, epidémie, epizootie), hmyz, hlodavce.

Civilizačné (androgénne):

- technogénne – najmä zdroje v oblasti techniky, technológie, dopravy – infraštruktúry;
- agrogénne – najmä zdroje v oblasti nerešpektovania environmentálnych prístupov (neopodstatnené zábery pôdy, ničenie pôdneho a rastlinného krytu, monokultúrne pôdohospodárstvo, chemické a biologické zásahy vrátane genetických úprav, mutácií a pod.);
- sociogénne – najmä vojensko-politické, ekonomické, národnostné, etnické, náboženské, sociálno-psychologické (v komplexnom poňatí, pri absencii vojensko-politických hrozieb, prejavujúce sa v podobe terorizmu, organizovaného zločinu, rasového a etnického násillia, davovej psychózy a paniky, atď.).

Zmiešané: – ide o konkrétny priebeh zreťazenia a diferencovania miery podielu prírodných a civilizačných ohrození. So zmiešanými formami sa stretávame najčastejšie.

II. Analýza ohrození vnútornej bezpečnosti SR a tendencií jej vývoja

Podľa nariadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č 57/ 2007 o organizačnom poriadku Ministerstva vnútra SR v platnom znení túto analýzu vypracováva a aktualizuje sekcia krízového manažmentu a civilnej ochrany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (od 12/2010 sekcia IZS a KM) , ktorá zodpovedá vo vymedzenom rozsahu za realizáciu úloh stanovených na prípravu a riešenie krízových situácií. Prijíma včasné preventívne opatrenia na predchádzanie a elimináciu týchto rizík a ohrození. Naposledy bola takáto analýza vypracovaná v roku 2010.

Na vypracúvaní analýzy sa podieľajú:

- Prezídium Policajného zboru
- Prezídium Hasičského a záchranného zboru
- Sekcia riadenia ľudských zdrojov
- Sekcia informatiky, telekomunikácií a bezpečnosti
- Úrad hraničnej a cudzineckej polície
- Úrad pre ochranu ústavných činiteľov a diplomatických misií
- Migračný úrad
- Akadémia Policajného zboru...

Vybrané útvary Ministerstva vnútra Slovenskej republiky predkladajú do analýzy podklady v určenom rozsahu, vypracované vo vzťahu k bezpečnostným hrozbám a s dôrazom na oblasť vlastnej zodpovednosti a úloh tak, ako sú definované v Bezpečnostnej stratégii SR, Programovom vyhlásení vlády SR a ďalších rezortných koncepčných, plánovacích a programových dokumentoch. Stanovené subjekty podieľajúce sa na spracovaní podkladov analyzujú a hodnotia bezpečnostnú situáciu prostredia a oblasti, v ktorej aktívne pôsobia a kde majú vysoký stupeň poznania reálneho stavu. Garant spracovania predmetného dokumentu má právo požiadať o spoluprácu a súčinnosť pri poskytovaní potrebných podkladov aj iné subjekty pôsobiace na úseku vnútornej bezpečnosti SR.

Cieľom realizovanej činnosti je vypracovať dokument – „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR“ s optimálnou mierou komplexnosti a objektívnosti poznania vnútornej bezpečnosti SR (oblastí v pôsobnosti MV SR) v hodnotenom časovom úseku k vymedzenému časovému bodu a vedecky prognózovať vývojové tendencie. Takto kvalitne spracovaný dokument sa stáva jedným z východiskových zdrojov na vypracovanie novej optimálnej bezpečnostnej koncepcie nášho štátu v oblasti vnútornej bezpečnosti.

Vychádzajúc zo skúsenosti z predchádzajúcich rokov pri vypracúvaní „Analýzy tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti Slovenskej republiky a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození v roku 2010“ odporúčame v budúcnosti zväziť nasledujúcu obsahovú štruktúru:

Vymedzenie relevantných oblastí vnútornej bezpečnosti z hľadiska potrieb rezortu vnútra

Za jadro vnútornej bezpečnosti je treba považovať: zabezpečenie zákonného a demokratického fungovania našej spoločnosti, rozvoj jej demokratických štruktúr a nástrojov; rast prosperity spoločnosti a blahobytu občanov, udržanie a posilňovanie verejného blaha; zabezpečenie najvyššej možnej ochrany života, zdravia a bezpečnosti obyvateľov, zabezpečenie ochrany súkromného, ako aj štátneho majetku; ochranu a zachovanie kultúrneho duchovného a materiálneho dedičstva národa; ochranu pred prírodnými silami a ochranu životného prostredia; ochranu spoločenskej infraštruktúry.

Na zaistenie vnútornej bezpečnosti je potrebné realizovať činnosti, ktoré prekračujú vnútorný rámec a vytvárajú predpoklady na vnútornú bezpečnosť, ako napríklad ochranu štátu proti vonkajšiemu narušeniu suverenity, garanciu a zabezpečenie nedotknuteľnosti štátnych hraníc, ochranu európskych a štátnych hodnôt, ochranu demokratických základov štátu, boj s terorizmom. Tieto východiská vychádzajú zo stavu, keď je bezpečnostné prostredie v strednej Európe a SR stabilizované, ale je stále intenzívnejšie ovplyvňované vonkajšími faktormi ekonomickej, finančnej, informačnej, kultúrnej a inej globalizácie a prírodnými podmienkami a ich anomáliami. Týmto reálne pribiehajúcim procesom vytvárajúcim bezpečnostné prostredie zodpovedá aj štruktúra zdrojov vonkajšieho a vnútorného ohrozenia. **Podľa kompetencií MV SR je žiaduce do dokumentu „Analýza ...“ zaradiť aktuálne a reálne zdroje ohrozenia v troch základných skupinách, a to: androgénnych (civilizačných) zdrojov ohrozenia; prírodných zdrojov ohrozenia; kombinovaných zdrojov ohrozenia, s ktorými sa stretávame v činnostiach subjektov pôsobiacich pod gesciou MV SR.** Za podstatné časti vnútornej bezpečnosti, ktoré je žiaduce zaradiť do dokumentu „Analýza...“ považujeme:

Androgénne (civilizačné)

- ohrozenia ekonomickej stability a bezpečnosti,
- ohrozenia ústavnosti, demokracie a politickej stability, korupcia, ohrozenie ústavných činiteľov, ohrozenie diplomatických misií,
- narušenie informačných systémov a komunikácie,
- ohrozenia bezpečnosti utajovaných skutočností,

- kriminalizácia spoločnosti, organizovaný zločin, bezpečnosť zbraní a streliva, výbušnín, nebezpečných látok,
- javy extrémizmu, rasového a etnického násillia, terorizmu, davovej psychózy a paniky, drancovanie obchodov a skladov, hromadný útok na majetok, jeho poškodzovanie,
- hromadné narušenie verejného poriadku, násillia, výtržníctvo na športových a kultúrnych podujatiach,
- ohrozenia určených objektov a kritickej infraštruktúry,
- ohrozenia bezpečnosti a plynulosti cestnej, železničnej a leteckej premávky,
- nelegálna migrácia,
- havárie jadrových zariadení,
- porušenie vodných stavieb,
- poruchy a havárie technických prostriedkov a nerešpektovanie predpísaných, resp. bezpečnostných noriem v technologických postupoch,
- priestory výroby a prepravy nebezpečných látok, horľavín a výbušnín,
- porušenie obytných budov, hospodárskych, priemyselných a vojenských objektov, závaly ulíc poškodením komunikácií a celkovým narušením dopravy,
- poškodenie a zavalenie chránených pracovísk a ochranných stavieb,
- energovody, vodovody, produktovody, trafostanice veľmi vysokého a vysokého napätia,
- ohrozenia následkom výpadku energií,
- nebezpečné úseky komunikácií, dopravné uzly,
- prepady dutín, spôsobené poddolovaním,
- ničenie alebo narušovanie pôdneho a rastlinného krytu terénu,
- neopodstatnené chemické a biologické zásahy do pôdy a i.

Prírodné

- atmosférické – mimoriadne poveternostné javy – víchrice, zrážky (silné dažde, snehová kalamita, snehové lavíny, krúpy, hmla – inverzné oblasti), sucho, požiare, spôsobené prírodnými vplyvmi, extrémne teploty (vysoké – nízke);
- litosférické – zemetrasenia, zosuvy pôdy, lavíny;
- hydrosférické – povodne, záplavy;
- biologické – masové rozšírenie ochorení (pandémie, epidémie, epizootie), hmyz (komáre, škodcovia), parazity, hlodavce; prezentované často v kategórii živelné pohromy.

Zmiešané

Zmiešané ohrozenia a ich kombinácie.

Analýza a hodnotenie zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti SR z hľadiska špecifik jednotlivých útvarov subjektov záchranných systémov a zborov

Za východiskový prístup môžeme považovať **roviny ohrozenia podľa ich dosahu a úrovně dosahu hrozby na podstatu a bezpečnostné záujmy štátu:**

- skupinu ohrozenia štátno-bezpečnostných záujmov,
- skupinu ohrozenia života, zdravia a majetku občanov,
- skupinu navzájom sa prelínajúcich ohrozenia majúcu tendenciu prechodu z vyššej štátnej na skupinovú alebo individuálnu občiansku a naopak.

Tomuto prístupu zodpovedá aj vytvorená štruktúra bezpečnostného systému a jeho jednotlivých častí a ich úlohám a poslaniu. Jednotlivé útvary a subjekty, ktoré realizujú „Analýzu...“, sa v jej obsahu sústreďujú na tie oblasti, ktoré patria do ich kompetenčnej právomoci a obsahu realizovanej činnosti podľa príslušných právnych noriem a usmernení nadriadených orgánov.

Vzájomná previazanosť vnútornej bezpečnosti s dodržovaním zákonov, verejným poriadkom, ktorá sa významným spôsobom prejavuje v rozhodujúcich analyzovaných oblastiach vnútornej bezpečnosti v pôsobnosti MV SR, ako sú napríklad organizovaný zločin, ochrana verejného poriadku, bezpečnosť osôb a majetku, ochrana osobnej bezpečnosti ústavných činiteľov a ochrana diplomatických misí, ponúka **možnosť využitia členenia podľa legislatívnych kritérií**, ktoré strácajú svoju všeobecnosť a univerzálnosť ako uvedené, ale je možné ich hlbšie analyzovať a využiť existujúci systém najmä policajnej štatistiky, kde má práve legislatívne kritérium významné miesto a poslanie.

III. Metodika analýzy zdrojov ohrozenia

Ak vyjdeme z chápania **metodológia analýzy zdrojov** vnútorného ohrozenia ako vedecky zdôvodneného postupu poznávania vnútornej bezpečnosti, jej častí, štruktúr, vzťahov a potenciálnych vývojových tendencií pri využití štandardizovaných, ako aj špecifických vedeckých postupov, metód a techník, potom **metodikou analýzy zdrojov** ohrozenia je možné vymedziť ako súbor postupov a využívania techník poznania na získavanie potrebných dát a informácií o konkrétnej oblasti zdrojov ohrozenia, v reálnych podmienkach a možnostiach, ako aj ich optimálneho využitia.

Analýza zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti je proces hľadania a odhaľovania reálneho ohrozenia štátno-bezpečnostných záujmov, ohrozenia životov, zdravia a majetku občanov a našej spoločnosti vychádzajúcich z vnútorných zdrojov. Základom analýzy zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti je poznávací proces systematického rozkladania predmetných dejov, javov a činností na časti, systematické získavanie informácií o dejoch a vlastnostiach skúmaných ohrození a ich využívanie s cieľom určiť stupeň ohrozenia. Je procesom identifikácie a rozboru ohrození, určovania ich veľkosti, skúmania ich vzájomných vzťahov, predpovedania rozsahu negatívneho vplyvu na vnútornú bezpečnosť.

Úlohou analýzy zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti je čo najhlbšie poznať súčasný stav ako výslednicu predchádzajúcich dejov v hodnotenom časopriestore a vytvoriť predpoklady na objektívnu prognózu prejavov a dôsledkov ohrozenia a možností ho odvrátiť, minimalizovať alebo adekvátne riadiť. Poslaním teda je prostredníctvom vedeckých metód, ktoré sa opierajú predovšetkým o získané objektívne, relevantné a signifikantné fakty o ohrozenom systéme – vnútornej bezpečnosti, prognózovať jeho vývojové tendencie a prejavy tak celku, ako aj jednotlivých častí (oblastí) v meniacom sa sociálnom a životnom prostredí, rôznych krízových situáciách a definovať spôsoby jeho spontánnej alebo riadenej reakcie. Analýza zdrojov vnútorného ohrozenia SR je činnosťou, ktorá s pomocou prístupov a nástrojov systémovej analýzy prebieha v období prevencie. Jej výsledky v podobe rôznych účelových analytických a syntetických materiálov slúžia v riadiacich, rozhodovacích, plánovacích a kontrolných činnostiach jednotlivým subjektom verejnej správy. **Analýza zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti je zameraná na poznanie stavu a poskytovanie objektívnych informácií najmä v nasledujúcich oblastiach:**

- identifikácia a odhalenie ohrození – procesov, stavu, objektov a i., ich lokalizácia, ktoré spôsobujú ohrozenie, v danom priestore;
- charakteristika ohrození – kvantitatívna, kvalitatívna, časová, územná a i.;
- klasifikácia ohrození, ich triedenie do skupín, podľa identifikačných znakov;

- evaluácia ohrození, kvantitatívne a kvalitatívne faktory, stanovenie priority – podľa následkov, dôležitosti a pod.;
- prognózu vývinu zdroja ohrození;
- vymedzenie predpokladov minimalizácie ohrozenia, podmienok akceptácie;
- interpretácia a využitie získaných výsledkov v praxi bezpečnostných subjektov a orgánov krízového manažmentu.

Základným poslaním bezpečnostných subjektov a krízového manažmentu je predísť vzniku krízovej situácie, a ak k nej dôjde, minimalizovať jej následky. Z toho dôvodu je uskutočňovaná analýza zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti, na ktorú je možné využiť súbor metód nazývaných tiež metódy analýzy rizika. Tieto metódy sú konkrétnou aplikáciou gnozeologických prístupov využívaných v analytickom procese vo všeobecnosti, ako aj v oblasti poznania a analýzy zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti. Sú determinované predovšetkým nasledujúcimi faktormi:

- cieľom metódy – súvislosť s typom požadovaného výsledku (návrhy na zvýšenie odolnosti systému, typológia hrozieb a i.)
- typom analýzy (nová, opakovaná, všeobecná, špecifická, kvalitatívna alebo kvantitatívna a pod.);
- vstupnými informáciami nevyhnutnými pre uskutočnenie analýzy – kvalitou a kvantitou získaných informácií – ak je dostatok relevantných kvantitatívnych podkladov, je možné použiť kvantitatívne metódy (napr. pravdepodobnostné modely), ak nie, tak môžu byť využité kvalitatívne metódy, založené na empiricko-intuitívnom zhodnotení, alebo na expertnom odhade;
- charakteristikami analyzovaného systému – najmä jeho veľkosťou, zložitou, vnútornou štruktúrovanosťou;
- doterajšími skúsenosťami so systémom (systém riadenia, riešenie krízových javov, charakteristiky kríz, ktoré systém „absolvoval“);
- pripravenosťou pracovníkov analytických skupín a i.

Medzi výhody uplatnenia kvalitatívnych metód analýzy vnútorných zdrojov ohrození patrí najmä jednoduchšie vyjadrenie zložitých logických väzieb medzi jednotlivými zdrojov ohrozenia vnútornej bezpečnosti a aj jednoduchá a zrozumiteľná deskripcia parametrov.

Metodika analýzy zdrojov ohrozenia využiteľná pre potreby rezortu vnútra v procese spracúvania hodnotiaceho dokumentu

Zvýšenie výpovednej, poznávacej, hodnotiacej a prognostickej funkcie spracovávaného materiálu je možné dosiahnuť kvalitným metodickým postupom na jednotlivých stupňoch hodnotenia a s využitím objektívnych informácií dostupných na konkrétnom stupni a v hodnotenej oblasti. Preto je aj potrebná jednotná osnova a štruktúra hodnotiacich oblastí, aby vyšší hodnotiaci subjekt mohol využiť a zapracovať podklady nižšieho do svojho materiálu a tento poskytnúť vyššiemu na ďalšie analytické spracovanie.

Týmto jednotným postupom sa dosiahne potrebná vyváženosť obsahu a jeho konkrétnosť na jednej strane a vytvorenie základnej sumy informácií – podkladov na analýzu a predikcia záverov na druhej strane. Žiaduce je aj vyváženie rozsahu jednotlivých obsahových častí dokumentu tak, aby z pohľadu hodnotiaceho subjektu boli analyzované všetky oblasti vnútornej bezpečnosti, odrážajúce jeho kompetenčnú zodpovednosť rovnako, a bola im venovaná zodpovedajúca pozornosť v rozsahu, obsahu a hĺbke analýzy. Materiál realizuje analýzu zdrojov ohrozenia za časovú jednotku (zatiaľ spravidla za 2 roky) a v časovej kontinuite, hodnotené obdobie je časovo ohraničené a nadväzuje na predošlé hodnotenie (období), a tak je žiaduce v štruktúre hodnotenej oblasti uplatniť prístup, keď je najskôr

hodnotený východiskový stav, nasleduje logicko-historické hodnotenie konkrétnej oblasti v stanovenom časovom úseku, ku stanovenému časovému bodu, s dôrazom na rozhodujúce prvky (obsahové časti, javy, udalosti, procesy...) tejto oblasti, z analyzovaného stavu sú dedukované závery a odporúčania do jednotlivých oblastí (legislatívnej, personálnej, materiálnej, finančnej, organizačnej, kontrolnej). Na zabezpečenie naplnenia požiadavky konkrétnosti je potrebné uviesť rozhodujúce udalosti, fakty a výsledky, vecne poukázať na udalosti, javy, procesy a činnosti s adekvátnou mierou zovšeobecnenia podľa hodnotiaceho subjektu a stupňa riadenia. V každej hodnotenej oblasti je potrebné na základe prezentovaných podkladov formulovať záver, ktorý z uvedeného generalizuje a prognózuje tendencie vývoja a navrhuje systém opatrení v jednotlivých oblastiach s cieľom zníženia rizík a zraniteľnosti vnútornej bezpečnosti SR, ako aj zvýšenia efektívnosti výstupov vnútorného bezpečnostného systému.

Vyššie uvedené predznamenáva aj diferencované požiadavky na štruktúru dokumentu spracovávaného na úrovni útvar, hodnotiaci rezortný subjekt a štruktúru dokumentu na úrovni MV SR.

Na stupni útvar a subjekt strednej úrovne odporúčame nasledujúcu štruktúru dokumentu:

1. Zdroje ohrozenia zodpovedajúce pôsobnosti hodnotiaceho subjektu.
2. Kvalitatívne a kvantitatívne hodnotenie konkrétnych zdrojov ohrození.
3. Tendencia vývoja vnútornej bezpečnosti v rámci pôsobnosti hodnotiaceho subjektu.
4. Návrhy riešenia v jednotlivých oblastiach.
5. Prílohová časť – tabuľky, grafy, mapové schémy.

Na stupni vyššej úrovne štátnej správy a MV SR odporúčame nasledujúcu štruktúru dokumentu:

1. Úvod.
2. Základné pojmy.
3. Zdroje ohrozenia.
 - 3.1. Kvalitatívne a kvantitatívne hodnotenie konkrétnych zdrojov ohrozenia, alternatívne možnosti vývoja v analyzovanej oblasti.
 - 3.2. Tendencia vývoja vnútornej bezpečnosti v rámci zdrojov ohrozenia v rámci pôsobnosti hodnotiaceho subjektu.
 - 3.3. Návrhy riešenia v oblasti organizačnej, legislatívnej, materiálnej (finančnej), personálnej, kontrolnej.
4. Záver.
5. Prílohy – tabuľky, grafy, mapové schémy.

Zjednodušené procesy a modely získavania a spracúvania vstupných údajov širokou odbornou verejnosťou krízového manažmentu na jednotlivých stupňoch riadenia

Na získavanie základných údajov na hodnotenie zdrojov ohrozenia v jednotlivých stupňoch hodnotenia využívajú hodnotiace subjekty materiály spracovávané vo svojej pôsobnosti za hodnotené obdobie v oblastiach ohrozenia. Na získavanie potrebných informácií ďalej využívajú svoju poznávaciu činnosť, výsledky kontrolných činností a mechanizmus poskytovania informácií od ostatných subjektov verejnej správy podľa služobného zaradenia a súčinnostnej spolupráce. Skúsenosti ukazujú na význam priebežného spresňovania požiadaviek nadriadených orgánov na obsahové časti a ich konkrétnosť, pretože predmet realizovanej hodnotiacej analýzy je dynamický, podlieha aj koncepčným, ako aj nekoncepčným požiadavkám nadriadených subjektov. Preto považujeme za potrebné opätovne spresniť poslanie a obsah „Analýzy...“ (t. j. prečo je spracovaná, čomu a komu má slúžiť a byť východiskovým materiálom), na základe tohto upraviť štruktúry jednotlivých

časť; spresniť požiadavky na podklady od jednotlivých spracovávateľov, aby boli v parciálnych častiach naplnené požiadavky cieľa spracovávanej „Analýzy...“, a to tak v rozsahu, štruktúre, ako aj v poradí rozhodujúcich obsahových častí.

Za základný postup procesu spracovania vstupných údajov v jednotlivých oblastiach s využitím prezentovanej metodiky považujeme:

- identifikáciu ohrozenia – aké oblasti ohrozenia patria do pôsobnosti predmetného hodnotiaceho subjektu, ktoré sa reálne vyskytujú v oblasti a na teritóriu jeho pôsobnosti, prípadne ktoré môžu opätovne vzniknúť alebo mu hroziť z okolia (susediaceho teritória);
- charakteristiku ohrozenia – akej povahy je toto ohrozenie (antropogénne, prírodné, zmiešané), aká je ich kvantitatívna a kvalitatívna stránka, prejavy ohrozenia v uplynulom období, v súčasnosti a s akou kvantitatívnou a kvalitatívnou charakteristikou;
- klasifikáciu ohrozenia, ich triedenie do skupín podľa identifikačných znakov, ako sú intenzita, početnosť, časová charakteristika, priestor ohrozenia, intenzita ohrozenia, negatívne dôsledky;
- evaluáciu ohrozenia – podľa hodnotenia primárnych a sekundárnych následkov zdroja ohrozenia vyjadrených v kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľoch;
- prognózu tendencie vývinu zdroja ohrozenia bez realizácie preventívnych opatrení v optimistickom, ako aj pesimistickom variante;
- vymedzenie opatrení v pôsobnosti hodnotiaceho subjektu na minimalizáciu ohrozenia podľa jednotlivých oblastí: legislatívnej, personálnej, materiálnej, finančnej, organizačnej, kontrolnej a formulácia požiadaviek na nadriadený alebo vyšší orgán.

Skupina koncepčných opatrení vyžadujúcich postupnú realizáciu

V rámci realizácie skupiny opatrení zameraných na zvýšenie kvality uvedeného rezortného dokumentu považujeme za opodstatnené venovať pozornosť skupine koncepčných opatrení realizovaných v dlhodobom časovom horizonte. Na tomto základe predkladáme súbor hodnotení a námetov:

A. V dlhodobom časovom horizonte sústrediť pozornosť na riešenie nasledujúcich obsahových a koncepčných teoreticko-metodologických otázok:

- spresneniu teoretických východísk a vybraných pojmov;
- analýze systému vnútornej bezpečnosti štátu – tvorbe teoretického modelu vnútornej bezpečnosti SR;
- tvorbe metodológie poznania súčasného systému vnútornej bezpečnosti a tendencií jeho vývoja v krátkodobom, strednodobom a dlhodobom časovom horizonte;
- poznaniu, sumarizovaniu a riadeniu rizík v systéme vnútornej bezpečnosti SR.

V krátkodobom časovom horizonte realizovať súbor hodnotení a námetov:

B. Navrhované bezprostredné opatrenia realizované v krátkodobom časovom horizonte:

- k dokumentu „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR“ realizovať v rámci pôsobnosti MV SR riadenú odbornú diskusiu s cieľom zhodnotiť silné a slabé stránky predmetného dokumentu, ich sumarizovanie a konfrontácie s odborníkmi z iných rezortov využívajúcich uvedený dokument;

- oboznámiť zainteresovaných s návrhom *východisk metodológie a metodiky vypracovania analýzy vnútorného ohrozenia bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich ohrození a rizík* (našej predmetnej štúdie) a navrhovanou zmenou požiadaviek na spracovanie podkladov, ako aj samotnej štruktúry „Analýzy...“ v budúcnosti;
- zabezpečiť odbornú prípravu pracovníkov realizujúcich spracovanie analytických dokumentov (podkladov alebo celých záverečných materiálov), to znamená realizovať obsahové a organizačné zabezpečenie prípravy pracovníkov realizujúcich spracovanie analytických dokumentov napríklad na Akadémii PZ v Bratislave alebo na VTÚ KM a CO Slovenská Lupča.

Za možnú formu realizácie predostretej skupiny obsahových problémov je možné zvoliť riešenie vedeckovýskumných úloh za účasti pracovníkov MV SR, vedecko-pedagogických pracovníkov Akadémie PZ v Bratislave, pracovníkov iných vysokoškolských vzdelávacích a výskumných subjektov, subjektov a odborníkov zo zahraničia, ako aj vyhlásenie grantovej súťaže Ministerstvom vnútra SR pre vedecké inštitúcie, kolektívy a jednotlivcov na realizáciu jednotlivých úloh alebo skupiny úloh podľa potreby zadávateľa.

Záver

Dokument „Analýza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR“ vypracovaný v roku 2010 pod gesciou Sekcie krízového manažmentu a civilnej ochrany MV SR mal akceptovateľnú štruktúru, adekvátnu kvalitu obsahového spracovania a postačujúci rozsah. Pravidelná tvorba takého materiálu sa stala a je prínosom v mnohých oblastiach pre riadiacich pracovníkov nielen ministerstva vnútra, ale aj pre mnohé orgány štátnej správy, odborníkov a občanov. Predmetný analytický materiál má priestor na koncepčné vylepšenie a zvýšenie svojej informačnej a poznávacej hodnoty. S cieľom naplniť túto požiadavku je spracovaná aj táto vedecká štúdia, ktorá:

- prezentuje základné teoretické a metodologické východiská metodológie a metodiky vypracovania analýzy vnútorného ohrozenia bezpečnosti nášho štátu a z nej vyplývajúcich rizík;
- definuje a približuje skupinu významných súvzťažných pojmov predmetnej problematiky;
- zdôvodňuje a odporúča systematizáciu a kategorizáciu zdrojov ohrozenia;
- prezentuje podstatu procesu analýzy zdrojov ohrozenia a aplikuje ju na oblasť vnútornej bezpečnosti SR a tendencie jej vývoja;
- vymedzuje relevantné oblasti vnútornej bezpečnosti z hľadiska potrieb MV SR;
- prezentuje metodiku analýzy zdrojov vnútorného ohrozenia SR s dôrazom na potreby rezortu;
- predostiera varianty štruktúry dokumentu „Analýza ...“ pre stupeň útvár a subjekt strednej úrovne, ako aj pre subjekt vyššej úrovne štátnej správy a MV SR;
- vymedzuje skupinu koncepčných opatrení, ktoré sú podmienkou postupnej kvalitatívnej transformácie existujúceho dokumentu na novú vyššiu úroveň.

Predložená štúdia je autormi spracovaná ako jeden z výstupov vedeckovýskumnej úlohy „Teória a metodológia krízového manažmentu vo verejnej správe ako aplikovanej vednej disciplíny a transfer jeho poznatkov do praxe subjektov verejnej správy“, ktorým chcú prispieť k rozvoju odbornej diskusie aj ku zvýšeniu kvality činností a vecných výstupov zainteresovaných pracovníkov MV SR, prezentovať posun v spresňovaní významných pojmov krízového manažmentu vo verejnej správe a naznačiť ich možné kvalifikované

využitie. Zároveň je tento príspevok aj naplnením požiadavky rozkazu MV SR č. 11/2011 o úlohách MV SR v oblasti krízového manažmentu na rok 2011 úlohy I/11.

Literatúra

BUZALKA, J. *Krízový manažment vo verejnej správe*. Bratislava : Akadémia PZ, 2008, 289 s. ISBN 978-80-8054-451-5.

BUZALKA, J. *Teoretické a metodologické základy krízového manažmentu vo verejnej správe. Záverečná správa čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy*. Bratislava : Akadémia PZ, 2006. 45 s.

BUZALKA, J. *Získavanie, spracovanie a využívanie poznatkov krízového manažmentu vo verejnej správe v praktickej riadiacej činnosti pracovísk krízového manažmentu miestnej štátnej správy. Záverečná správa čiastkovej vedeckovýskumnej úlohy*. Bratislava : Akadémia PZ, 2010. 69 s.

Analyza tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR. MV SR 2010

Metodická pomôcka pre vypracovanie analýzy tendencií vývoja vnútornej bezpečnosti SR a z nej vyplývajúcich rizík a ohrození SR. MV-KMCO-100/KM-2010, 15 s.

Key words: methodology, methodics, analysis, threat, risk safety, security environments, national security, security situation, theoretical and methodological resources, probability measure, crisis, catastrophe, emergency incident, emergency situation.

Summary

The study has been written as an output of research task „Theory and Methodology of Crisis Management in Public Administration as an Applied Scientific Discipline and Transfer of Its Knowledge into Practice of Public Administration Subjects“. The authors present scientific approaches to improvement of quality and value of material of the Ministry of the Interior of the SR – „Tendency Analysis of National Security Development of the SR and Consequent Risks and Threats“. They specify theoretical and methodological resources on how to gain relatively highest possible complexity and objectivity of knowledge in the field of national security in the evaluated area and in connection to the specified time, as well as how to scientifically prognosticate development tendencies.

To fulfil the requirements the content of the scientific study is focused in the way that it presents primary theoretical and methodological resources of methodology and methodics of elaborating analysis on our national security threat and its consequent risks; defines and outlines a group of significant correlative terms of subject issue; reasons and recommends systematization and categorization of threat sources; presents core of the process of source threat and applies it to the area of national security of the SR and tendencies of its development; specifies relevant areas of national security from the point of needs of the Ministry of the Interior of the SR; presents methodics of source analysis of national security of the SR putting accent on needs of the ministry; introduces document structures variation of the „Tendency Analysis of National Security Development of the SR and Consequent Risks and Threats“ for the level of department and the subject of middle level as well as the subjects of higher level of state administration of the Ministry of the Interior of the SR; specifies conceptual measures, which are the condition of gradual qualitative transformation of the document on the highest level.

The intention of the authors in connection with the presented article is to contribute to the development of theoretical and professional discussion as well as to practical questions solving, to present shift concerning specifying significant crisis management terms in the field

of public administration and to present examples of their possible and qualified application. At the same time the article fulfils requirements of the Order of the Ministry of the Interior of the SR No. 11/2011 on the tasks of Ministry of the Interior in the area of crisis management for the year 2011, tasks I/11.

*prof. PhDr. Ján Buzalka, CSc.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra krízového manažmentu vo verejnej správe
e-mail: jan.buzalka@minv.sk*

*doc. Vladimír Blažek, CSc.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra krízového manažmentu vo verejnej správe
e-mail: vladimir.blazek@minv.sk*

Recenzenti: brig. gen. doc. Ing. Miroslav Kelemen, PhD., Ing. Ronald Roth, PhD.